

KEVYEN MUSIIKIN RYHMÄOPETUKSEN KEHITTÄMINEN JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUN MUSIIKIN KOULUTUSOHJELMASSA

Ari Korhonen
Kehittämishankeraportti
huhtikuu 2008

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Korhonen, Ari	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 27	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen saakka	
Työn nimi Keveyen musiikin ryhmäopetuksen kehittäminen Jyväskylän ammattikorkeakoulun musiikin koulutusohjelmassa		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu, ammatillinen opettajankoulutus		
Työn ohjaaja Rautio, Tuija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Kehittämishankkeen tarkoituksena on selvittää keveyen musiikin ryhmäopetuksen kehitysmahdollisuuksia. Hankkeessa tarkastellaan keveyen musiikin ryhmäopetuksen muotoja Jyväskylän ammattikorkeakoulun kulttuurin ja musiikin koulutusohjelmassa sekä selvitetään ryhmän ja ryhmäopetuksen luonnetta. Hanke esittelee ryhmädynaamisia ilmiöitä kuten ryhmän rajat sekä ryhmän jäsenten ominaisuudet ja roolit. Kehittämishankkeeseen liittyy kyselytutkimus, johon osallistui 14 bändisoiton kurssille osallistunutta musiikin koulutusohjelman ammattiopiskelijaa. Vastauksien pohjalta pohditaan ryhmäopetuksen hyviä ja huonoja puolia. Olennaiseen asemaan nousee ryhmän ilmapiiri sekä ryhmän kehitysvaiheet. Positiivinen ja supportiivinen ilmapiiri auttaa saavuttamaan parempia oppimistuloksia ja rohkaisee opiskelijaa yrittämään. Opiskelija voi myös toimia vertaisohjaajana oppitunnilla jolloin odottelun määrä vähenee ja tunnista tulee tehokkaampi. Oppilaan strategioita ymmärtämällä sekä transferenssi-ilmiöitä tiedostamalla opettaja voi hahmottaa ryhmän etenemiseen vaikuttavia ilmiöitä. Opettajan tulee myös aktiivisesti ohjailla ryhmän toimintaa siten, että ryhmän perustehtävän mukainen tavoite saavutetaan.		
Avainsanat (asiasanat) ammattikorkeakoulu, ryhmäopetus, musiikin ryhmäopetus, ryhmädynamiikka		
Muut tiedot		

Author(s) Korhonen, Ari	Type of Publication Development project report	
	Pages 27	Language Finnish
	Confidential ☐ Until	
Title The Developmet of Pop-Music Group Teaching in the University of Applied Sciences' Music Programme		
Degree Programme Teacher Education Collage, Vocational Teacher Education		
Tutor(s) Rautio, Tuija		
Assigned by		
Abstract This project tries to find the potentials of group learning in music education. It was carried out at Jyväskylä University of Applied Sciences during the autumn 2006 and spring 2007. 14 students participated in this study. The project is based on questionnaire and group dynamics study. The main aim of the study was to plot the experiences and feelings which the music students have while studying in a group. The project studies the group dynamic phenomena: boundaries, roles and attributes. An important aspect in group-learning is the atmosphere. Positive atmosphere helps the group to proceed through the development phases. Understanding the learning strategies helps the teacher to guide the group to reach the main target. The teacher should be active to guide and support the learning situation.		
Keywords University of Applied Sciences, group learning, group learning and music education, group dynamics		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	4
2. KEVYEN MUSIIKIN RYHMÄOPETUS JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUSSA	5
3. RYHMÄOPETUS MUSIIKIN OPETUKSESSA	8
3.1 Ryhmä	9
3.2 Ryhmän rajat	10
3.3 Ryhmän jäsenten ominaisuudet ja roolit	11
3.4 Ryhmän ilmapiiri ja kehitysvaiheet.....	12
3.5 Ryhmän jäsen vertaisohjaajana	14
3.6 Transferenssi, vastatransferenssi ja oppilaan strategiat.....	14
4. KYSELY RYHMÄOPETUKSEN EDUISTA JA HAITOISTA	17
4.1 Ryhmäopiskelun edut kyselyyn vastanneiden mukaan	18
4.2 Ryhmäopiskelun haitat kyselyyn vastanneiden mukaan	19
4.3 Bändissä soittamisen motivaatio	22
5. POHDINTAA	24
LÄHTEET	27

1 JOHDANTO

Musiikinopettajan työ on käsityötaidon opettamista. Taidon, jota on hankalaa opettaa suurille ryhmille yhtäaikaan. Olen kyllä törmännyt "keyboardstudio"-tyyppisiin yritelmiin, jossa suurtaakin luokkaa voi ohjata kuuntelemalla harjoittelevaa oppilasta keskusyksikön kautta ja tälle voi antaa ohjeita soittamalla sekä kommentoimalla. Tämän tyyppisessä opetuksessa on kuitenkin jotain, mikä estää vakavasti otettavan soiton opettamisen tehokkaasti ja laadukkaasti. Hiljainen tieto, jonka kautta opitaan opeteltavan taidon hienoudet, ei välity suurilla joukkoilla opettaessa. Opettajan eleet, asennot, soiton aikana tulevat spontaanit ja tiedostamattomatkin kommentit tai äännähdykset eivät keyboardluokan kuullokkeisiin välity. Hankkeessani keskityn tarkastelemaan ammattikorkeakoulun musiikin koulutusohjelman opiskelijoita. Heille musiikki on siis enemmän kuin harrastus. Opintojen tulisi antaa opiskelijoille valmiudet työllistää itsensä musiikin saralla.

Ryhmäopetuksessa on kuitenkin mielestäni puolia, jotka puoltavat sen käyttöä musiikin instrumenttiopetuksessa. Teorian opetuksessa ryhmien muodostaminen on itsestäänselvyys. Ammattikorkeakoulujen jatkuva taloudellinen ahdinko ajaa musiikkioppilaitokset supistamaan kontaktiopetuksen määrää ja pienryhmien muodostaminen opetuksessa on ollut hyvä tapa sopeutua muutospaineesiin. Soittaminen on taitolaji ja sitä opitaan tekemällä: toistojen ja yritysten sekä erehdysten kautta. Motoriikan sekä sormimuistin kehittyminen on hidasta ja vaatii yksilöllistä ohjausta, jotta opiskelija löytäisi oman, karakterisen tapansa toteuttaa itseään sekä saisi vietyä tekniset kykynsä tarpeeksi pitkälle. Ammattiin johtavassa koulutuksessa opiskelijalle on kyettävä antamaan työllistymistä ajatellen tarpeeksi monipuolinen ja laadukas koulutus. Musiikin opettaminen perinteisesti on ollut mestarin ja kisällin välistä keskustelua. Yksilöopetusta, joka huipentuu tutkintoihin. Yksilöopetusta käytetään edelleen pääinstrumentin opetuksessa, mutta ryhmäopetuksen kautta olen saanut kosketuksen musiikin opettamisen uusiin ulottuvuuksiin.

Ryhmässä opettamisen kautta olen huomannut, kuinka ryhmä on enemmän kuin osiensa summa. Ryhmäprosessit vaikuttavat ryhmän toimintaan, roolit muuttavat sen dynamiikkaa, opettajan rooli vaihtelee informaation antajasta ohjailijaksi ja tilanteen seuraajaksi. Hienointa on ollut huomata, kuinka ryhmä itsessään voi luoda informaatiota jakavan yhteisön. Ryhmäläiset yhdistävät voimavarojansa ja opettavat toinen toisiaan.

2 KEVYEN MUSIIKIN OPETUS JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Hankkeessani keskityn kahden bändisoiton perusteita suorittavan ryhmän tutkiskeluun. Perustan pohdintani kymmenen vuoden aikana pitämiini vastaaviin kursseihin, joskin suoritan kyselyn 2006-2007 opiskeleville kahdelle ryhmälle. Bändisoiton kurssi kuuluu pop/jazz-linjan opiskelijoilla pakollisiin opintoihin ja klassisen musiikin opiskelijoilla se on vapaasti valittavia kursseja. Opintojakson laajuus on 5 op ja se toteutetaan 30 kertaa 1.5 tunnin kontakteina. Tavoitteena on oppia soittamaan tyydyttävästi bändisoittimia (rummut, basso ja keyboardit) ja opiskelijat oppivat äänentoistolaitteiden käytön perusteet.

Tarve musiikin ryhmäopetuksen kehittämiseen nousee säästöpainoiden alta, mutta ennen kaikkea siitä oivalluksesta, että itse asiassa ryhmässä oppiminen voi tarjota erittäin käyttökelpoisen ja kaikkia osapuolia miellyttävän oppimismuodon. Pääinstrumentin opiskelu tapahtuu sen vaatimien syvällisten ja hiljaista tietoa sisällään pitävien hienouksien vuoksi yksilöopetuksena. Muutoin ryhmäopetus tarjoaa hyvän oppimismuodon paitsi instrumenttitaitojen niin myös yhdessä soittamisen ja sosiaalisten taitojen oppimiseen. Hankkeessani olen keskittynyt pohtimaan, minkälaisia musiikillisia taitoja tai opintojaksoja ryhmäopetuksen muodossa kannattaa opettaa, mitkä asiat ovat haitallisia tai estävät oppimista ryhmässä ja kuinka oppilaat kokevat ryhmäopetuksen. Etsin vastauksia kokemuksistani ryhmäopetuksesta, oppilaitten kokemuksista, ryhmädynamiikkaa ja ryhmäopetusta käsittelevistä teoksista sekä opiskelijoille suorittamastani kyselystä.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun kulttuurin ja musiikin koulutusohjelman opetussuunnitelmassa on useita kevyen musiikin ryhmäopetusaineita. **Vapaa säestys** on klassisen musiikin opiskelijoille sekä pop/jazz-linjan opiskelijoille pakollisiin opintoihin kuuluva aine. Oppilas oppii kevyen musiikin notaation ja teorian perusteet sekä pystyy toteuttamaan taitoja pianon soittamisen kautta. Pääaineesta riippumatta opetus tapahtuu pianolla, koska se on instrumenttina hyvin orkestraalinen. Se vaatii rytmiiikan hallintaa sekä mahdollistaa opittujen teoriataitojen soveltamisen soittimelle. Vapaan säestyksen opetus toteutetaan kahden hengen ryhmissä ja opiskelijat saavat opetusta lukuvuoden aikana 30 kertaa 45 minuuttia.

Vapaan säestyksen opettaminen tapahtuu kahden hengen ryhmässä. Tällöin yhdelle opiskelijalle jää laskennallisesti 22,5 min opetusaikaa. Tässä ajassa opettaja ehtii kuuntelemaan valmistellun tehtävän, antamaan ohjeet sekä käy lävitse uutta materiaalia seuraavalle opetuskerralle. Vuoroaan odottava opiskelija ei ole passiivinen odottelija, vaan ottaa opikseen opettajan neuvoista. Tunnilla tehdään selväksi se, että opiskelijoiden on hyvä tarkkailla opettajan opetusmetodeja sekä miettiä sitä, kuinka he voisivat niitä hyödyntää omassa opettamisessaan. Vapaan säestyksen opetusmateriaaliin kuuluu myös harjoituksia, joissa molemmat opiskelijat soittavat yhtä aikaa harjoitellen pianonsoiton eri osa-alueita. Kolmen opiskelijan ryhmä on osoittautunut aivan liian suureksi, jotta tiedollisia ja taidollisia musiikillisia elementtejä voitaisiin käytettävissä olevan ajan puitteissa hyvin opettaa.

Bändisoiton perusteet on opintojakso, jossa opitaan soittamaan tyydyttävästi bändisoittimia sekä opetellaan äänentoistolaitteiden käyttöä. Bändin muodostaminen tarkoittaa ryhmäytymistä ja toimimista yhteisen päämäärän suuntaan. Opiskelijoiden täytyy aktiivisesti toimien muodostaa ryhmästään toimiva kokonaisuus. He saavat opintojakson alkuvaiheessa paljon informaatiota, harjoittelevat instrumenttien hallintaa motorisesti. Kun tarvittavat perustiedot ja taidot on saavutettu, alkaa kappaleiden ja komppityyliin opettelu. Tässä vaiheessa opettajan rooli informaation jakajana ja soittimen opettajana vähenee ja vastuu kappaleiden opettelusta siirtyy enemmän oppilaille yksilöinä sekä ryhmänä kollektiivisen vastuun kautta. Hyvän lopputuloksen saavuttaakseen ryhmä joutuu toimimaan yhteisönä, jossa yksittäisen opiskeijan suoritus ei riitä vaan heidän on ryhmädyttävä. Heidän on muodostettava toimiva ja dynaaminen yksikkö, joka suuntaa energiansa perustehtävän suuntaan. Tehtävä on järjestäytyä ja muodostaa kokoonpano, joka esittää noin neljän kappaleen ohjelmiston. Esiintyminen on julkinen ja sinne tulee yleisöä. Hankkeessani olen keskittynyt pohtimaan juuri tämän opintojakson dynamiikkaa ja oppimisen strategioita.

Bändisoiton ryhmät ovat kooltaan yleensä noin 4-5 opiskelijaa. Tällöin muodotuu mielenkiintoinen ja sävyiltään monipuolinen kokonaisuus. Kolmen opiskelijan ryhmä on mahdollinen, mutta vaatii enemmän ja on "intiimimpää". Triona esiintymienn tuo herkemmin esiin kunkin opiskelijan heikkoudet ja vahvuudet. Esiintyminen pienemmällä kokoonpanolla vaatii visuaalisuudenkin vuoksi bändin jäseniltä enemmän. 1,5 tunnin oppitunti on riittävä 4-5 opiskelijan ryhmälle. Aika on sopiva myös keskittymiskykyä ajatellen. Tämänkokoisessa ryhmässä ajan käytön tehokkuus on oleellinen ja varsin mielenkiintoinen kysymys. Kolmea opiskelijaa on turha seisottaa yhtä ohjattaessa. He voivat samaan aikaan neuvoa toisiaan tai harjoitella muita liikaa häiritsemättä omaa osuuttaan. Myöskin

opettajan opetusmenetelmien tarkkailu on tässä tilanteessa antoisaa omaa, tulevaa opettajantyötä ajatellen. Tällainen ryhmäkoko mahdollistaa ryhmän roolien muodostumisen sekä ryhmän kehitysvaiheen läpikäymisen.

Instrumenttididaktiikan opiskelu tapahtuu ryhmässä, jossa opiskelijat oppivat pääinstrumenttinsa opettamista. He seuraavat pääinstrumentin opettamista ohjaavan opettajan johdolla ja toimivat toisilleen vertaisohjaajina. Ryhmä on kahden vuoden elinkaarensa aikana erittäinkin prosessuaalinen. Opettamiseen liittyvät ongelmat sekä persoonan käyttö opettamisen välineenä lähentää ryhmäläisiä paljon. Instrumenttididaktiikan ryhmä toimii usein itseohjautuvasti ja ryhmän jäsenet tukevat toinen toisiaan. Opettajuus löytyy opettajuuteen kasvamisena ja pedagogisten taitojen opiskeluna. Opiskelijat saavat varmuutta opettamiseensa löydettyään oman, persoonaansa sopivan tavan opettaa sekä kohdattuaan erityyppisiä oppijoita sekä opetustilanteita.

Instrumenttididaktiikan ryhmien koko on yleensä 2-5 opiskelijaa. Osallistuakseen tähän ryhmään opiskelijan tulee hallita pääinstrumenttinsa hyvin. Opettamisen taito, pedagoginen sydän on kuin toinen instrumentti, joka opitaan harjoittelemalla. Oppilas huomaa, että selviytyy erityyppisten oppijoiden kanssa vaihtelevissa opetustilanteissa. Ojaavan opettajan palautteen sekä opiskelijakollegan vertaispalautteen kautta tietoisuus omasta opettajuudesta lisääntyy. Opiskelija pitää puolen tunnin tai tunnin mittaisen näytetunnin, jota ohjaava opettaja sekä didaktiikkaryhmään kuuluvat opiskelijat seuraavat. Palautteeseen varataan aikaa noin 10 - 20 min. Koulutusohjelman instrumenttididaktiikan tarkoitus on opettaa pääinstrumentin metodeja sekä ohjelmistoa. Varsinainen pedagoginen teoria tulee ammatillisen opettajakorkeakoulun opintojaksojen kautta.

Workshopit ovat tietoiskunomaisia ja periodimaisia, joskus lyhyelläkin aikavälillä toteutettuja jaksoja. Workshop-ryhmien ryhmäkoko saattaa olla hyvinkin suuri ja tällöin opettajan tietoa jakava rooli on korostuneempi kuin normaalissa instrumenttiopetuksessa. Yksittäisen opiskelijan teknisten ongelmien huomioimiseen ei jää kovinkaan paljoa aikaa. Workshop-ryhmien vahvuus on mielestäni tehokas tiedonjakaminen ja hyvin toteutettuna ryhmän voimavaroja aktivoiva, tiettyyn teemaan keskittyvä innostava toiminta. Workshop-ryhmien ongelma on jatkuvuuden turvaaminen. Ryhmässä syntynyt innostus sammuu usein nopeasti ja suuri ryhmäkoko vaikeuttaa ryhmäytymistä. Ne ovat usein kerran tai pari tapahtuvia mestarikursseja ja vaatii opiskelijan omaa aktiivisuutta sekä innostusta jalostaa workshop-ryhmistä saatuja tietoja ja taitoja eteenpäin.

Workshopit ovat Jyväskylän ammattikorkeakoulun pop/jazz-linjan opiskelijoille pakollisia. He suorittavat kuusi pakollista, eri musiikkityyleihin suuntautunutta workshop-kurssia sekä kaksi valinnaista. Workshop-ryhmän toimivuuteen vaikuttavat ryhmään osallistujien musiikilliset tasoerot, suurien ryhmien tilaongelmat, aikataulukysymykset sekä organisoitumiseen liittyvät kysymykset. Opettajan rooli on ohjaavampi, opettavampi kuin esim. bändisoiton ryhmissä. Tämä johtuu suuremmasta ryhmäkoosta sekä siitä, että opettajan on jaettava enemmän informaatiota kuin bändisoiton ryhmässä. Merkittävä ero on myös siinä, että workshop-ryhmässä opiskelijat eivät juurikaan opeta toisiaan ja opettajan olisi mielestäni hyvä suunnitella tunnit niin, ettei seisoskelua kovinkaan paljoa pääse syntymään.

3 RYHMÄOPETUS MUSIIKIN OPETUKSESSA

Musiikin opiskelua voi verrata mestarin ja kisällin väliseen vuorovaikutukselliseen ja intiimiin oppimisprosessiin. Voiko tällaista taideainetta opettaa ryhmässä? Kuinka motoriaan harjoittaminen, yksilöllisten ominaisuuksien huomioiminen ja hienouksien opettaminen on ryhmässä mahdollista? Pääinstrumentin opettamista ei mielestäni kannata opettaa ryhmässä. Opettajan on keskityttävä niin paljon oppialaan suoritukseen, ettei ryhmässä opettaminen tunnu mielekkäältä. Ammattimaisen soittamisen tasolle pääseminen vaatii niin pitkälle viedyt musiikilliset tiedot ja taidot, ettei niitä ryhmässä opettamalla voida saavuttaa. Pelkkä yksin puurtaminen taas kasvattaa helposti soittajasta autistisen ja yhteissoittokyvättömän soittorasian. Yhdessä soittamisen jaettu kokemus opettaa tärkeän musiikin luonteeseen kuuluvan taidon: yhteissoittamisen taidon. Muusikko osaa soittaa muut huomioiden ja osaa kuunnella yhteissoittotilanteessa tapahtuvia hiuksenhienoja, soittajista johtuvia dynaamisia ja rytmisiä vaihteluita. Kollektiivinen, yhdessä tekemisen tilanne pakottaa noudattamaan tarkkaa kollektiivista "taimia", muiden kanssa tekemisissä oleminen kehittää myös tärkeitä sosiaalisia taitoja. Näiden taitojen kehittäminen pitää kuulua opetussuunnitelmaan ja sosiaalisten kompetenssien harjoittelu pitää huomioida opintojaksoja toteutettaessa. Pitäisi pyrkiä osaamiseen, jossa hyvä muusikkous ja sosiaalinen älykkyys yhdistyy pedagogisen sydämen sykkeeseen. Opiskelijasta tulee oppimistapoja ja eri persoonatyyppejä ymmärtävä oman instrumenttinsa taitaja. Hän pystyy tarjoamaan omille oppilailleen musiikista elämyksiä sekä oppimisen iloa. Hän ohjaa oikealla tavalla ja innostavasti opiskelijoitaan harjoittelemaan musiikillisia sekä motorisia taitojaan.

3.1 Ryhmä

Ryhmän tunnusmerkkejä ovat tietty koko, tarkoitus, säännöt, vuorovaikutus, työnjako ja roolit sekä johtajuus. Koko on tavallisesti 2-20 henkeä. Ihmiset muodostavat ryhmän, kun heillä on vuorovaikutusta, yhteinen tavoite, tietyt säännöt ja tietty työnjako (Raimo Niemistö 2004, 16). Opetustilanteessa ryhmän perustehtävä, käytettävät keinot ja menetelmät on määritelty opintojaksokuvauksessa. Ryhmässä oleva työnjako vaihtelee ryhmän kehitysvaiheen ja tehtävänannon mukaan. Yleensä opettajana toimin ohjaajana ja informaation jakajana. Ryhmän muototumisvaiheessa toimintaan vaikuttavat päätökset tekee usein opettaja.

Kauppilan (2000, 85) mukaan ryhmä on joukko ihmisiä, jotka kommunikoivat toistuvasti toistensa kanssa. Ryhmä muodostuu niin vähäisestä määrästä ihmisiä, että jokainen heistä voi kommunikoida ryhmään kuuluvan kanssa, ei toissijaisesti vaan intersoonallisessa (face to face) kontaktissa. Tässä Kauppilan määritelmässä mielestäni korostetaan kommunikoinnin tärkeyttä. Ryhmä, joka on liian suuri ja ryhmässä olevat eivät tästä johtuen pysty kommunikoimaan kunnolla, on lähinnä vaan joukko ihmisiä vailla perustehtävän suorittamiseen vaadittavaa organisoitumista.

Sosiaalipsykologiassa on virallisen ja epävirallisen johtajuuden käsite. Virallinen johtaja on tavallisesti esimies, ohjaaja tai terapeutti. Yksittäisillä ryhmän jäsenillä on valtaa toisiin. Hän voi olla epävirallinen johtaja (Niemistö 2004, 16). Opettajana otan johtajuuden taakan ja aktiivisesti syötän opiskelijoille tietoja sekä ohjaan heitä jalostamaan taitojaan. Opiskelijoiden täytyy hyväksyä minut opettajakseen ja auktoriteetikseen. Tällöin antamani tieto on heidän mielestään arvokasta ja oppimisen arvoista. Opettajaan samaistumien kautta opiskelija saa lisää energiaa ja suuntaa oppimiselleen. Ryhmän kehityksen myöhemmässä vaiheessa olen huomannut roolien muodostumisen kautta, että juuri yksittäisten ryhmän jäsenten vaikutus toisiin, epäviralliset johtajuudet saavat myös ryhmän toimimaan. He organisoituvat keskenään ja tehokkuus paranee.

Ryhmän jäsenten välillä vaikuttavat monenlaiset voimat ja tunteet. Tunteet ja teot saattavat olla tietoisia ja harkittuja, mutta myös tahattomia, kuin vahingossa ilmestyneitä. Ryhmätilanteessa

ihmiset aktivoivat toistensa tiedostettuja ja tiedostamattomia sielunalueita (Jacob Morenon yhteistiedostamattoman käsite).

Ryhmän prosessilla tarkoitetaan ryhmän jatkuvaa tapahtumista ja kokonaistoiminnan muuttumista. Vuorovaikutus- episodi- ja istuntoprosessit muodostavat ryhmän elinaikana kokonaisuuden, jota tässä nimitetään ryhmäprosessiksi. Määräaikaisissa ryhmissä ollaan yleensä tietoisempia ryhmän muuttumisesta kuin pysyvälouenteisissa ryhmissä. Kaikessa ryhmätöinnassa oleellinen kysymys liittyy ryhmän **tuloksellisuuteen**. Terapiaryhmissä se on jäsenten saama hyöty ja ryötiimeissä taas ryhmän aikaansaannokset, työ (Niemistö 2004, 20).

Mitä ryhmässä oikein sitten tapahtuu. Mikä on musiikin opettamisen kannalta ryhmädynamiikan tarkoitus? Niemistö (2004, 21) esittelee ryhmätöinnälle oleellisia tekijöitä Helkaman, Myllyniemen ja Liebkindin (1998) mukaan seuraavasti:

- lähtötekijät (tarkoitus, ympäristötekijät, ryhmän jäsenet)
- ryhmässä syntyvät ilmiöt (jakautuminen, normit, roolit, joht,)
- tulokset (ryhmäkokemus, terapeuttisuus, tuloksellisuus, tuottavuus, hyvinvointi ja työtyytyväisyys).

Lähtötekijät toimivat kehitysehtoina ja antavat vaikkapa bändisoiton ryhmälle ne raamit, joissa se voi toimia ja määrittelee tavoitteet. Ryhmässä syntyvät ilmiöt kertovat ryhmän dynamiikasta, tahallisista ja tahattomista ryhmäilmiöistä sekä ryhmän muuttumisesta. Tulokset kertovat lopulta ryhmän sisäisistä tai ulkoisista saavutuksista. Ryhmän toiminnan tulee olla tarkoituksenmukaista tai sen toiminta heikkenee ja olemassaolo on uhattu.

3.2 Ryhmän rajat

Ryhmän ulkoiset rakenteet ovat sen toimintaedellytyksiä: fyysinen ympäristö, aika, kokoontumistiheys, ryhmän koko, jäsenten ryhmään liittymisen tapa. Fyysiset ympäristötekijät ovat lämpötila, valaistus, tila ja melu...Ryhmä tarvitsee riittävän tilan ja rauhallisen huoneen. Tilan täytyy olla ryhmän perustehtävään liittyen mahdollisimman looginen. Täsmällisyys on turvallisen ryhmätöinnän ehto. Aikarajojen lipsuminen aiheuttaa kaaosta (Niemistö 2004, 51).

Taideaineita opeteltaessa parhaat tulokset saavutetaan mielestäni pitkäkestoisella ja säännöllisesti toistuvalla opetuksella. Lyhyen periodin aikana (Workshop) on todella vaikeaa kehittää musiikin soittamiseen liittyviä motorisia taitoja. Tämän takia esim. vapaan säestyksen nopeana periodina

suorittaminen on järjetöntä. Ryhmän rajoihin kuuluvat siis säännölliset kokoontumiset tietyssä aikana ja tiloissa, joka on hyvin varusteltu ja palvelee ryhmän tarpeita.

3.3 Ryhmän jäsenten ominaisuudet ja roolit

“Kokonaisuus on enemmän kuin osiensa summa” näkyy ihmisryhmässä selvästi. Jokainen opettaja haluaa ryhmäänsä motivoituneita sekä tehtävään ja yhteistyöhön kykeneviä opiskelijoita.

Sosiaalipsykologiassa roolin käsite kytetään sosiaaliseen asemaan, joka määrittää henkilön yleisesti tunnistetun toiminnan. Tältä pohjalta henkilöön kohdistetaan käyttäytymisodotuksia. Rooli määräytyy ulkoa päin (Niemistö 2004, 85).

Roolit:

- ovat tietyssä tilanteessa olevien henkilöiden käyttäytymiskaavoja
- liitetään henkilökokoon, jonka jäsenet jakavat yhteisen identiteetin
- ovat usein tiedostettavissa, sillä henkilöt kokevat rooliodotuksia
- säilyvät, koska ne on rakennettu sosiaalisiin systeemeihin
- tulee oppia, jotta voisi sopeutua yhteiskuntaan.

Niemistön teoksessa esitellystä Morenon (1961) roolityyppien mallista voidaan johtaa seuraavia rooleja (Niemistö 2004, 90)

- 1) psykosomaattinen rooli: ravitsemiseen, liikkumiseen ja seksuaalisuuteen liittyvät. Aikuisiässä saattavat nousta esim. sairauksien yhteydessä.
- 2) Sosiaaliset roolit: isä, äiti, opettaja jne.
- 3) Psykologiset roolit: mielikuvitushahmot, leikit
- 4) Henkiset roolit: rooliin liittyvä eettinen tai henkinen merkitys. Esim. muusikko ei soittale vaan henkensä pitimiksi vaan haluaa tuottaa kuulijalleen iloa.

Opettaessani ryhmää huomaan roolien muodostuvan jotta ryhmä alkaisi toimia. Minut laitetaan tiettyyn rooliin opettajana ja kevyen musiikin osaajana, ryhmän sisällä alkaa välittömästi muotoutua tiedostettuja ja tiedostamattomia rooleja. Kuka päättää soitettavat kappaleet, intrumantaatiot, esiintymisasut, kuka tekee musiikillisia valintoja, on ryhmän hengen luoja, oppositiossa olija,

järjestäjä jne. Roolin ottaminen ja saaminen on kuulumista ryhmään, jäsenen statuksen muotoutumista.

Ryhmän vetäjänä joudun olemaan auktoriteetin roolissa. Auktoriteettiin liittyy myös valta ja vallan käytön kyky. Valta ei ole yksilön ominaisuus, vaan suhde. Sosiaalipsykologisten määritelmien mukaan valta on vastarinnan määrä, jonka vallassaolija on voittanut, tai vallassaolijaa kohtaan tunnetun riippuvuuden määrä. (Rainio ja Helkama 1974.) Opettajana koen enemmänkin riippuvuutta kuin vastarintaa. Tietyllä tapaa opiskelija kylläkin haastaa tulevan opettajan: oletko sinä tarpeeksi arvokas tai hyvä opettamaan minua? Opettajan ammatillisissa ominaisuuksissa tulee olla sellaista kompetenssia, johon oppilas voi samaistua ja hän antautuu opetettavaksi.

3.4 Ryhmän ilmapiiri ja kehitysvaiheet

Opintokokonaisuudet kestävät yleensä lukuvuoden eli ryhmän muotoutuminen ehtii tapahtua ja käydä eri kehitysvaiheita läpi. Niemistö (2004, 160) esittelee kirjassaan Bruce Tuckmanin (1966) ryhmän viisivaiheisen kehitysmallin:

- 1) ryhmän muodostumisvaihe, forming: tällöin korostuu testaus ja riippuvuus. Etsitään normeja sekä tukea omalle toiminnalle. Jäsenet itseilmaisussaan varovaisia ja sovinnaisia.
- 2) Kuohuntavaihe, storming: konfliktit ja polarisoituminen. Jäsenet pyrkivät ilmaisemaan yksilöllisyyttään ja saattavat vastustaa voimakkaastikin ryhmärakenteiden muodostumista. Omien mielipiteiden korostamista. Ilmiö on lievempi, jos tehtävä ei liity jäsenten persoonallisuuteen, vaan yhteiseen älylliseen kysymykseen.
- 3) Yhdenmukaisuusvaihe, norming: yhteenkuuluvuudentunne, sisäinen vastus voitetaan. Jäsenet hyväksyvät toistensa ominaispiirteet ja haluavat pitää yllä ryhmäkokonaisuutta. Ryhmä koettaa pitää yllä harmoniaa ja välttää konflikteja.
- 4) Hyvin toimiva ryhmä, performing: kokonaisuus, ja sen vuorovaikutuksesta on tullut ongelmanratkaisun väline.
- 5) Lopetus, adjourning: ryhmä lopettaa toimintansa ja jäsenet hyvästelevät toisensa.

Ryhmän **muodostusvaiheessa** tehtäväni on rakentaa riittävää turvallisuutta ja luoda turvallista ilmapiiriä. Tämän vaiheen aikana keskustellaan ryhmän perustehtävästä, tutustutaan vaatimuksiin ja toisiin ryhmäläisiin. Perustehtävä alkaa muotoutua ja bändiäytyminen käynnistyy. Ensimmäiset kerrat jaan tietoa ja harjoittelemme yksinkertaisia taitoja jotta yhteissoitto ja omalla ajalla harjoittelu

voisi käynnistyä. Tässä vaiheessa joudun usein ehdottamaan ensimmäistä kappaletta, kannanotot ovat varovaisia ja ryhmäläiset eivät välttämättä uskalla panna itseään peliin. Ensimmäisien kertojan aikana myös minulle opettajana selkeytyy jonkinlainen kuva siitä, mitä ovat ryhmän potentiaalit joita voin aktualisoida.

Kuohuntavaiheen aikana alkavat musiikilliset mieltymykset tulla julki. Ryhmä saattaa ajautua tilanteisiin, joissa käydään kiivastakin keskustelua siitä mitä soitetaan. Musiikillisiin elementteihin näyttää helposti liittyvän varsin henkilökohtaisia sävyjä ja ryhmäläiset ovat “herkillä”. Opettajana rohkaisten oppilaita tuomaan oman mielipiteensä julki sekä yritän ottaa ne myös huomioon. Ristiriitatilanteet keskustellaan ja täytyy keskustella. Oppilaiden omien treenien aikana saattaa syntyä konfliktitilanteita jotka säteilevät oppitunnille ja näistäkin on syytä keskustella.

Yhdenmukaisuusvaihe alkaa kokemuksieni perusteella noin puolivälissä opintokokonaisuutta. Ryhmän jäsenet hyväksyvät erilaiset mieltymyksensä ja kääntävät ne edukseen. Riitakumppanit saattavat alkaa toimia parina ja naureskelevat tilanteille. Ryhmässä ajaudutaan syvällisinkin keskusteluihin ryhmän toiminnasta ja perustehtävästä. Opettajana yritän rohkaista näihin pohdintoihin ja luon ilmapiiriä jossa mielipiteiden esittäminen ja keskustelu on suotavaa. Tässä vaiheessa oma roolini saattaa vähentyä ja ryhmä alkaa toimia itseohjautuvasti. He päättävät harjoiteltavan kappaleen, soitinnuksen, tekevät itse komppilaput jne. Tuen ryhmää tarvittaessa myös tässä.

Hyvin toimivan ryhmän lopputuotoksena syntyy loppukonsertti. Toukokuussa sovittuna päivänä ryhmä suorittaa perustehtävänsä mukaisen suorituksen eli esiintymisen. Opintojakson loppupuolella ryhmä toimii hyvin itseohjautuvasti. He harjoittelevat itse muodostamansa rutiinin mukaisesti yhdessä sovittamiamme kappaleita. Oma roolini vaihtuu vähitellen aktiivisesta ohjaajasta tarkkailijaksi ja supportin antajaksi. Ryhmän ohjaajana minun täytyy huolehtia siitä, että aikataulu pitää ja perustehtävä eli esiintyminen mahdollistuu. Esiintyminen on erittäin intensiivinen ja tunnepitoinen tilaisuus johon ryhmät valmistautuvat huolella. Usein siihen ilokseni liittyy myös ulkomusiikillisiä tekijöitä: pukeutuminen, meikit, koreografiat jne. Konsertti on myöskin hyvä päätös yhteiselle rupeamalle, ryhmä todellakin konkreettisesti loppuu ja vieläpä juhlallisen mukavasti.

Toimivan ryhmän tunnistaa siitä, että se pystyy muodostamaan toimivat strategiat tavoitteeseen pääsemiseksi. Kauppilan (2000, 107) mukaan toimivan ryhmän tunnusmerkkejä ovat mm.

tavoitteisiin sitoutuminen, roolien vastaanottaminen, tasavertaisuus ja motivaatio. Ryhmän sisäiset ongelmat eivät saa näytellä merkittävää roolia, jotta perustehtävän suorittaminen mahdollistuisi.

Ryhmän ohjaajana, opettajana joudun olemaan useissa rooleissa. Tiedon antajana, ryhmän aktiivisena ohjaajana, ymmärtävänä kuuntelijana sekä vaikuttajana. Toimintani vaatii pedagogista sydäntä, taitoa sekä tahdikkuutta sillä toiminta vaikuttaa moneen henkilöön samaan aikaan muttei samalla tavalla.

3.5 Ryhmän jäsen vertaisohjaajana

Vertaisryhmä tarkoittaa yhdenvertaisten ihmisten vapaaehtoista, demokraattista ja tasavertaista ryhmää. Sen tavoitteena on edistää jäsentensä hyvinvointia, jaksamista ja tarvittaessa tukea paranemista. Ryhmästä tulee vertaisryhmä, kun sen jäsenillä on jokin yhdistävä tekijä, jonka puitteissa ryhmään hakeudutaan. (Heiskanen ja Hiisijärvi)

Vertaisohjaaja on mielestäni ryhmän jäsen, joka ottaa aktiivisen roolin ja muita enemmän vastuuta toiminnan käynnistämisessä ja jatkumisessa. Hänen roolinsa määrittyy toiminnan ja tarpeen kautta. Vastuun ottaminen on mielestäni sitä, että tunnin kuluessa opiskelija ei tyydy pelkästään opiskelijan vastaanotettavaan rooliin, vaan hän voi ottaa vastuuta ja ryhtyy auttamaan opettajaa esim. ohjaamalla toista oppilasta taidossa, jonka itse osaa. Vertaisohjaajuus on voimavara, jota mielestäni voi hyödyntää mm. musiikin ryhmäopetuksessa. Esim. bädisoiton oppitunnilla voi pääaineenaan vaikkapa rumpuja soittava opiskelija ohjata kanssani ryhmää ja tehdä siitä näin tehokkaamman. Ryhmätilanteessa jaetaan informaatiota ja informaation työstäminen bändiryhmässä on motoristen taitojen hiomista. Pidän varsin tehokkaana sitä, että opastaessani opiskelijaa esim. basson soitossa rumpujen soittoon perehtynyt opiskelija neuvoo toista ryhmäläistä rumpujensoittoon liittyvissä kysymyksissä. Tällä tavoin seisoskeluun menevä aika vähenee ja turhautuminen tekemättömyydestä ei ole niin suuri. Odottelua voi myös vähentää pyytämällä opiskelijoita harjoittelemaan äänettömästi omaa osuuttaan. Opiskelijoilta saamassani palautteessa he pitivät yhtenä ryhmäopetuksen haittapuolena sitä, että ajoittain joutuu odottamaan opiskelijakollegan suorituksen valmistumista.

3.6 Transferenssi , vastatransferenssi ja oppilaan strategiat

Tehtävänäni opettajana on ryhmän luotsaaminen kohti perustehtävän osoittamaa päämäärää. Luotsaamisessa on monenlaisia karikkoja ja tilanteita, joissa tuntemuksille ei välttämättä löydy

suoranaista syytä. Haluaisin tässä tuoda esiin transferenssin ja vastatransferenssin merkityksen sekä oppilaan strategiat Kurkelan mukaan. Omassa työssäni olen huomannut tulkitsevani oppilaitten käyttäytymistä, jotta voisin paremmin ymmärtää heidän tapaansa oppia tai reagoida opetukseeni. Opettamisessa käytetään persoonaa välineenä ja niinpä em. käsitteiden ymmärtäminen auttaa mielestäni varsinkin didaktisten aineiden opettajia. Kurkelan strategioiden kautta olen löytänyt selityksiä monille käsittämättömiltä tuntuville tilanteille. Ne ilmenevät mielestäni myös ryhmän roolien muotoutumisen yhteydessä. Joku ottaa luonnostaan johtajan rooli, toinen alistuu. Joku on angstinen murrosikäinen ja joku taas suoriutuja.

Kurkelan (1993) mukaan pitkäjänteisellä, laajavastuisella, kuuntelevalla ja vastaavalla hoidolla ja toisaalta musiikin opettamisella on paljon rakenteellisia yhtäläisyyksiä. Ehkä kaikkein tärkein samanmuotoisuus on **transferenssin** perustava merkitys. Oppilas siirtää pääsääntöisesti automaattisesti ja tiedostamattaan jonkin vanhempiinsa liityvän aspektin opettajansa ja itsensä väliseen suhteeseen ja näin ikään kuin elää uudestaan tätä varhaisempaa suhdettaan.

Transferenssi-ilmiön vuoksi oppilaat voivat kokea saman opettajan ja hänen käyttäytymisensä hyvin eri tavoin. Ulkoisen todellisuuden kokemiseen vaikuttaa sisäisen maailman tila. Opettajan tiedostamattomasta ja spontaanista orientoitumisesta transferenssi-tilanteessa voidaan käyttää termiä **vastatransferenssi**. Opettajan kokemusmaailmasta nouseva tapa ymmärtää oppilaan käyttäytymistä. Tämä taas vahvistaa tai heikentää oppilaan kehitlemää tulkintaa opettajastaan.

Olen myös huomannut opiskelijoissa strategioita joita esim. Kurkela (1993, 320-329) kuvaa seuraavasti:

- sorretun oppilaan strategia
- punahilkka
- teräsmies-strategia
- auringonkukka-strategia
- varjostrategia

Sorretun oppilaan strategiaa noudattava kokee opettajan vaativien, huolehtivien tai kunnianhimoisten vanhempien liitolaiseksi. Opetus koetaan vaatimuksia, painostusta ja uhkauksia sisältävänä vainoamisena. Opettaja koetaan tarkastajana. Sorretun oppilaan tapaan opettajansa kokemiseen voi liittyä aspekti hylkäävästä ja frustrativasta vanhemmasta. Oppilas ehkä kokee syvää tyytymättömyyttä siitä, opettaja ei anna kunnon opetusta, että hän soitattaa ihan typerä kappaleita,

että minua ei kukaan ymmärrä ja että opettaja ei ylipäättäänkään tajua todellisen maailman menosta yhtään mitään. Ehkä ilmenee myös kateuden kokemuksia. Muut saavat soittaa paljon mukavampia kappaleita ja pääsevät vähemmällä läksyllä. Suhde on joko avoimen vihamielinen tai passiivisen haluton, synkän hautova, murjottava ja epäluuloinen. Pakottaminen saattaa murtaa vastustuksen ja näennäisesti tuoda ratkaisun asiaan. Pakottaminen kuitenkin kääntyy alkuperäisiä pyrkimyksiä vastaan, vaikka rauha näennäisesti saavutetaan.

Opettaja voi olla myös oppilaan mielestä vajavainen ilman oppilaan täydentävää ja korjaavaa vaikutusta. Kleinin mukaan depressiivisen position aktualisoituminen. Oppilas tuo viikko viikon jälkeen opettajalle lahjan, jota ilman opettaja on surullinen ja vajavainen. Opettaja on kuin susihukkanen, joka on nielaissut isoäidin. Nyt susihukkanen odottelee mökissään **punahilkkaa**, jonka on määrä tuoda ruokaa. Niin kauan kuin ruokaa riittää punahilkka saa olla suhteellisen rauhassa. Opettaja on siis iso paha susi ja myös iso hyvä äiti. Punahilkka voi väsyä ja tuntea voimansa riittämättömiksi. Vastatransferenssissa opettaja omaksuu helposti suden roolin.

Tiedän kyllä miten pitää soittaa, ja soitan niin kuin haluan, puhu sinä pukille vaan-strategia. Kompensoiva mahtimiehen rooli. Tunnille tullaan ylimielisenä fallisen suojamuurin takana. Opettaja kokee tämän uhmana ja röyhkeytenä. Tekemättömiä läksyjä ei yhtään hävetä, ollan jopa ylpeitä. **Teräsmies-strategia**. Torjutaan itseen kohdistuneet vaatimukset ja epäilyt. Uho voi olla normaalia nuoren kehittymistä. Onko nuori saanut tarpeeksi tukea ja myösteistä palautetta? Fallinen defenssi: kieltää puutteet ja kokemattomuuden.

Ulkomaailma voidaan myös idealisoida maanisesti. Soittotunnit ovat aivan ihania jne. Opettaja on manipulatiivisesti pidettävä hyvällä tuulella. Käytetään **auringonkukka-strategiaa**. Pohjimmiltaan oppilaan on kyettävä säilyttämään oma turvallisuuden ja ihanuudentunteensa, joka projisoidaan opettajaan. Jos opettaja sattuu tiuskaisemaan jotain, lumous ehkä särkyy. Palataan mahdollisesti jopa depressiiviseen positioon (sorretun oppilaan strategiaan).

Hyvään oppilas-opettajasuhteeseen liittyy kunnioitus opettajaa kohtaan. Opettajan kaltaiseksi kasvamiseen voi merkitä kuitenkin oppilaalle opettajaan kohdistuvaa hyökkäystä ja kiitollisuuden puutetta. Pitää siis alleviivata, ettei tässä ole tarkoitus ruveta rehentelemään tai pyrkiä mestariksi. Taustalla epävarmuus oman vanhemman suvereenisuudesta miehenä tai naisena ja idealisoidut uskomukset omista kyvyistä ja taipumus syyllisyydentuntoihin. **Varjostrategiassa** oppilas on kohtelias, myötäilevä, ihaileva ja kunnioittava. Hän kuuntelee valppaasti kaiken ja on ylettömän

kiitollinen tiedon jyväsistä. Käyttäytyminen ilmentää oppilaan syvemmän kokemuksen vastakohtaa. Tiedostamaton usko omaan omnipotenttiin kyvykkyyteen sekä opettajan kykyihin kohdistuva epävarmuus ilmenevät itsensä vähättelynä sekä opettajaan kohdistuvana ihailuna ja kiitollisuutena. Varjo-oppilas näkee aina opettajansa auringon ja itsensä välissä ja hän on ruomittu uskollisesti seuraamaan opettajaansa hänen varjossaan tai varjonaan. Opettaja voi nauttia omasta voimastaan ja suvereenisuuden illuusiostaan.

Opettajana olisi hyvä tiedostaa em. strategiatyypit ja niiden kyseenalaistaminen ei ole suotavaa. Hyvä opettaja liittoutuu oppilaan strategian kanssa ja tekee sen tarpeettomaksi (Kurkela 1993, 336). Mielestäni oppilaan strategian jonkinasteinen tajuaminen auttaa juuri tässä liittoutumisessa. Auringonkukka-oppilaan ymmärtäminen vapauttaa opettajan ihmetyksen tilasta ja hän voi miettiä hyviä pedagogisia ideoita jotta juuri tämäntyyppinen oppilas hyötyisi opetuksesta.

4. KYSELY RYHMÄOPETUKSEN EDUISTA JA HAITOISTA

Suoritin 2006-2007 bändisoiton kurssilla opiskelleille opiskelijoille kyselyyn ryhmäopetuksen eduista ja haitoista. Halusin heidän vastaavan seuraaviin kahteen kysymykseen:

- 1) Mikä mielestäni on ollut ryhmässä opiskelun hyöty? Nimeä joitakin tapahtumia tai asioita joita ryhmässä oppiminen erityisesti tukee.
- 2) Mitä huonoja puolia kokemuksesi mukaan ryhmässä oppimisessa on? Milloin ryhmässä oppiminen ei ole mielestäsi mielekäästä?

Vastaajien lukumäärä on 14 henkilöä. He ovat musiikin ammattiopiskelijoita, joista 5 on pop/jazz-linjalla ja loput 9 ovat klassisen suuntautumisvaihtoehdon opiskelijoita. Ryhmät koostuivat yhteensä kuudesta miespuolisesta ja kahdeksasta naispuolisesta opiskelijasta.

4.1 Ryhmäopiskelun edut kyselyyn vastanneiden mukaan

Oppilaat kokivat, että ryhmäopetuksessa on hyvää se, että voi **seurata muiden oppimista** ja tulee uusia ideoita sekä näkökulmia asioihin. Toisen kokemuksista, virheistä ja onnistumisista voi oppia. Tämä tukee ajatustani siitä, kuinka juuri aktiivinen seuraaminen sekä opetusmenetelmien huomioiminen voi antaa opiskelijalle välineitä omaan työkalupakkiin. Vastaajien mielestä ryhmän tuki tekemiselle on tärkeää ja auttaa keskittymään. Myös toisilta opiskeijoilta voi kysyä neuvoa. Tämä liittyy mielestäni olennaisesti ajatukseeni siitä, kuinka opettajan ei tarvitse olla ainoa tiedon jakaja vaan opiskelija voi koska tahansa ottaa vastuuta ja asettua vertaisohjaajan rooliin. Ryhmän jäsenille tulee myös vastuuntunne toisistaan, jokainen joutuu tilanteeseen, jossa ei koe selviytyvänsä ja tällöin ryhmän turvallinen oppimisilmapiiri auttaa keskittymään ja selviämään eteenpäin.

Sosiaalisten taitojen kehittyminen oli vastaajien mielestä ryhmäopetuksen anti. Ryhmässä musiikkia opiskellen harjautuu soittamaan muille ja se poistaa esiintymispelkoja. Ryhmässä oppii toimimaan muiden kanssa ja sosiaaliset taidot harjaantuvat. Ryhmäytyminen merkitsee kaverisuhteita sekä kollektiivista vastuuta. Jokainen yrittää tehdä parhaansa, jotta perustehtävä toteutuisi hyvin. Lisäksi muilta saadun palautteen kautta minäkuva kehittyy ja muusikon identiteetti vahvistuu. Kaikki nämä ovat mielestäni erittäin tärkeitä ominaisuuksia, joita jokaisen muusikon ja musiikkipedagogin tulisi kehittää. Moni soittaja on harjoitellut suurimman osan harjoitteluajasta yksin ja tällainen yhdessäsoittamisen kokemus on paitsi vapauttavaa niin myös opettaa "mokaamaan". Jokainen joutuu jossain vaiheessa törmäämään rajoihinsa ja tarvitsee ryhmän tukea sekä hyväksyntää.

Ilmapiiriä pidettiin ryhmäopetustilanteessa tärkeänä. Hyvällä meiningillä oppiminen on helpompaa ja antaa tukea suorituksille. Perustehtävän suorittaminen eli konsertti on myös palkitseva ja nautinnollinen kokemus, josta jää miellyttävä muistikuva soittamisesta. Opettajan rooli on mielestäni myös ilmapiirin luojana tärkeä. Hän voi luoda siitä suorituspainotteisen ja kireän, hän voi myös tehdä siitä hauskan mutta tehokkaan. Tietenkin se voi olla myös lupsakka ja tehoton.

4.2 Ryhmäopiskelun haitat vastaajien mukaan

Ryhmäopetuksen haittoina vastaajat kokivat henkilökohtaisen **opetusajan vähyyden**. Opettaja ei välttämättä ehdi uhrata niin paljoa aikaa oppilaalle kuin hän tarvitsisi. Tässäkin mielessä vertaisohjaajan merkitys korostuu. **Syvällinen perehtyminen** instrumenttiin on ryhmäopetuksessa vastaajien mielestä mahdotonta. Tällainen vaatii yksilöohjausta ja opettajan keskittymistä oppilaan soittamiseen. **Eritasoiset oppijat** vaikeuttavat ryhmän toimintaa. Tästä seuraa turhautuneisuutta ja odottelua. Näissä tilanteissa opettajalta vaaditaan erityisesti pedagogista taitoa haistella ryhmän ilmapiiriä. Kuinka kauan tilanteeseen voi jäädä kiinni ja miten edetä jos joku ryhmäläisistä jää jälkeen. Paikallaan junnaava, laiska tai opetusta hylkivä opiskelija aiheuttaa herkästi ryhmässä aggressiota, joka purkautuu jossain vaiheessa. Kollektiivinen vastuu laittaa tällaisenkin opiskeijan mietiskelemään strategiaansa ja voi parhaimmillaan toimia kasvattavana tekijänä. **Ryhmähenki** on merkittävässä asemassa ryhmän toiminnan kannalta. Jos se on huono on vaikeaa puskea ryhmää ehjänä kohti esiintymistä. Opettajan kuuluu mielestäni tässä tapauksessa pysäyttää tilanne ja järjestää keskustelutilaisuus jossa ilmapiiriä yritetään puhdistaa. Pienryhmässä jokaisen opiskelijan rooli on merkittävä ja **yhdenkin poissaolo** muuttaa ryhmän luonnetta ja vaikeuttaa tehtävän suorittamista. Autoakin on vaikea ajaa jos yksi pyöristä on pois. Persoonat ovat erilaisia ja joillakin saatta ilmetä **sosiaalista jännittämistä**, joka vaikeuttaa ryhmässä opiskelemista. Tämänkin on opettajan hyvä huomata ja ammattitaitoa on valita jälleen sopiva ja supportiivinen opetusmenetelmä. Myös se, että jännittävä opiskelija kokee ryhmän tarpeeksi turvalliseksi auttaa häntä pääsemään eteenpäin.

Kyselyn pohjalta nousi keskeisiksi teemoiksi ryhmän vahvuus tukea antavana sekä sosiaalisesti kasvattavana yhteisönä. Ryhmä ja sen jäsenet voivat myös estää tavoitteeseen etenemistä, mikä aiheuttaa ristiriitoja ja turhautumista. Ryhmädynamiikka on monisäikeinen ja usein tiedostamaton ilmiö. Opettajana ryhmädynaamiset ilmiöt olisi hyvä tiedostaa ja niitä voi hyödyntää ryhmäprosessin aikana. Perinteisesti musiikin- ja soitonopettajan oletetaan opettavan vaan musiikkia. Oppimisteorioiden hallitseminen sekä oppimisprosessin kulkuun vaikuttavien tekijöiden tiedostaminen asettaa kuitenkin uusia vaatimuksia perinteisen käsityötaidon opettamisen lisäksi.

Mikko Anttilan (2004, 38) mukaan musiikin opetus- ja oppimisprosessin osa-alueet jakautuvat kolmikenttään jossa tietämyksen kohteet ovat:

- * musiikki, musisoiminen ja opiskelu
- * opiskelija itse

* musiikin opiskeluympäristö

Tietämysulottuvuuksina Anttila pitää:

* tiedot

* affektit

* taidot

Näistä koostuu kokonaisuus jonka mukaan opettajan olisi hyvä tiedostaa seuraavat tietämysulottuvuudet (Anttila 2004, 38):

- formaali tieto opetettavasta aineesta, tiedot yleensä ihmisen ja opiskelijan omista kyvyistä ja taidoista sekä tiedot opiskelukontekstin fyysisistä ja sosiaalisista ominaisuuksista (arvot, tavoitteet ja käytännöt)
- musiikkiin, musisoimiseen ja musiikinopiskeluun liittyvät tunteet. Käsitteet tehtävien merkityksestä itselle, eritasoiset minäkäsitykset, minäpystyvyys. Opiskelun tavoitteet, positiivinen käsitys opiskeluympäristöstä, sitoutuminen oppilaitokseen, opiskeluyhteisöön.
- musisoimisessa ja musiikinopiskelussa tarvittavat psyykkiset ja psykomotoriset taidot, metakognitiiviset taidot (mm. taito soveltaa ja ymmärtää omia ajattelu- tuntemis- ja työskentelytapoja). Vuorovaikutus- ja muut sosiaaliset taidot, tunne- ja sosiaalinen älykkyys, esiintymistaito.

Formaalin tiedon alle luokiteltava tietämys opiskelijan arvoista, tavoitteista ja käytännöstä ei avaudu opettajalle aivan heti uuden opiskelijan kohdattuaan. Vasta muutaman tapaamiskerran jälkeen alkaa tilanne hahmottua ja sekin riippuu mielestäni siitä, kuinka hyvä opettaja on tulkitsemaan uuden opiskelijan tuntemuksia ja mieltymyksiä. Musiikkiin ja musisoimiseen liittyvät tunteet, sekä musiikin soittamiseen tarvittavat taidot sen sijaan on helpompaa hahmottaa opiskelijan suorituksia tarkastelemalla. Laatu järjestelmä takaa, että asiat opitaan tiettyssä järjestyksessä opintojen edetessä. Ammattiopiskelijaksi päässyt musiikin harrastaja omaa todennäköisesti hyvän yleistietämyksen musiikin eri tyylikausista ja niiden karaktereista. Hän myös hallitsee tyyliin liittyvät soitannolliset maneerit ja pystyy toteuttamaan niitä hyvin omalla instrumentillaan.

Kokemukseni pohjalta ryhmän alkutaipale on tiedon jakamista sekä tutustumista, roolien hakemista ja toimintatapojen muotoutumista. Ryhmälle annetaan tavoite, johon suuntaan toiminta suuntautuu. Opiskelijat keräävät myös tietoa toisistaan, oppimistavoistaan, heikkouksistaan ja vahvuuksistaan.

Ryhmäytymisen myötä ryhmän toimintaan tulee mukaan affektiivinen ulottuvuus. Musiikkiin liityvät tunteet nousevat esille, ryhmään sitoutuminen vaikuttaa tavoitteeseen pääsemiseen ja henkilökemiat pelaavat kuin viini jonka käymistuloksena on hyvä juoma. Vuorovaikutus- ja muut sosiaaliset taidot tulevat esiin siinä ryhmän kehityksen vaiheessa, kun ryhmä ottaa vastuuta harjoiteltavasta materiaalista. He valitsevat kappaleen, tekevät pohjatyön ja kokoontuvat harjoittelemaan keskenään. Opiskelijat tarvitsevat myös esiintymistaitoa ja sitä harjoitellaan joka tunti yhteissoiton kautta. Varsinainen huippukohta on opintojakson lopuksi suoritettava esiintyminen. Esiintymistaito on tärkeä asia, jota opiskelijat tulevat tarvitsemaan myös työelämään siirryttyään.

Bändisoiton ryhmässä olevat opiskelijat ovat musiikin koulutusohjelman ammattiopiskelijoita. He ovat edenneet pitkälle soitonopiskelussa omalla instrumentillaan ja nyt he joutuvat opettelemaan uuden soittimen soittamista. Osa opiskelijoista on klassisesti suuntautuneita ja osa pop/jazz-linjan opiskelijoita. Musiikin opiskelu antaa opiskelijalle taidon, jolla hänen toivotaan tulevaisuudessa ansaitsevan elantonsa. Työelämän muuttuvat vaatimukset luovat paineita opettaa myös klassisen musiikin opiskelijoille ns. kevyen musiikin soitinten käsittelyä. Kevyen musiikin opiskelijoiden kuuluu itsestäänselvyytenä hallita bändisoittimien soittamisen perusteet. Uuden soittimen opiskelu on aina helpompaa kun on ensin käynyt tien pääsoittimellaan suhteellisen pitkälle. Opinnot noudattavat samantyyppisiä lainalaisuuksia.

Anttilan (2004, 57) mukaan taito hankitaan pitkäkestoisella toiminnalla. Polku on pitkä ja se on suunniteltu useista, oikea-aikaisista vaiheista. Polku on hierarkinen ja rakentunut siten, että alemman tason toimintahierarkiat palvelevat ylempiä. Korkea tason saavuttaminen on pitkään kestäneen oppimisen tulos.

Kun nyt aloitamme uuden soittimen opiskelun on opiskelijan musiikin teoria- ja tietopohja valmiina. Bändisoiton keskeinen tavoite on opetella uuden soittimien hallinta sekä yhdessäsoittamisen lainalaisuudet. Nuottien merkitsemistavat ja rytmien fraseeraus ovat jo hallinnassa. Konstruktivistisen ajattelun mukaan oppijaa tarkastellaan aktiivisena toimijana ja oppimista kokonaisvaltaisena toimintojen sarjana, jota ohjaavat aikaisempien oppimiskokemusten tuloksena syntyneet sisäiset mallit (Anttila 2004, 63). Uusi soitin opitaan siis aikaisempia soitinopintoja hyödyntäen. Opiskelijalla on hallinnassaan soittimen opiskelun strategiat. Motoristen harjoitusten tekeminen, toistojen merkitys ja kehon hallinta. Jo lukuvuoden aikana ryhmä muodostaa toimivan tiimin harjoittaen muutaman kappaleen ohjelmiston esityskuntoon.

Esiintymisen tarkoitus on lisätä opiskelumotivaatiota toimimalla haasteellisena tavoitteena. Lopputuloksena on yhdessä tekemisen ja soittamisen elämys. Tiimityön huipennuksena on esiintyminen, josta toivon mukaan jää positiivinen muistikuva. Työvälineenä käyttöön jää bändisoittimien (rummut, basso ja kosketinsoittimet) perusteitten hallitseminen ja ryhmän jäsenet ovat saaneet myös välineitä oppia ohjaamaan vastaavanlaisia bändiryhmiä.

4.3 Bändissä soittamisen motivaatio

Nuorisolle pop- ja rock-musiikki on symbolisoinut nuorisokultuuria, vapautta, kapinaa. Jotain mikä liittyy läheisesti nuoren kasvamiseen aikuiseksi. Joskus musiikista tulee transitionaaliobjekti, turvaa antava riepu..häivähdys äidin turvallisesta sylistä. Se voi olla myös self-objekti, joka toimii psyykkisten prosessien läpityöstämisen välineenä. Opettajana joudun keskustelemaan varsinkin uusien musiikin opiskelijoiden kanssa siitä, mikä on heidän suhteensa musiikkiin. Onko se heille tärkeä harrastus, johon he ulkoistavat itsensä ja uhraavat huomattavan määrän energiaa siihen, että voivat tehdä ja tuottaa omia tuotoksiaan jopa levyille asti? Vai kokevatko he musiikin työvälineenä niin kuin taksinkuljettaja kokee autonsa? Ammattitaitoisesti ajaen ja tietäen, että asiakas on vietävä sinne, minne hän pyytää.

Ericssonin (1993) mukaan motivoituneen oppimisen edellytyksenä ovat:

- 1) riittävä motivaatio, tehtävään sitoutuminen, resurssien varaaminen
- 2) opetuksessa on otettava huomioon aikaisemmat tiedot, taidot ja tunnekokemukset
- 3) oppijan on saatava välitöntä palautetta ja tietoa sekä toimintansa tuloksista että opiskelumenetelmistä, jotta oppija ovisi havaita edistymisensä
- 4) oppija harjoittelee riittävän kauan samaa ja samankaltaista tehtävää tarkoituksenmukaisilla strategioilla.

Ihminen motivoituu oppimiseen jos hän arvostaa siitä odottamiaan tuloksia ja kokee itselleen mahdolliseksi saavuttaa ne (Anttila 2004, 72). On selvää, että klassisenkin musiikin opiskelija kuuntelee vapaa-aikanaan populaarimusiikkia ja luultavasti myös arvostaa sitä. Hänen motivointinsa kevyen musiikin instrumentin soittamiseen on helppoa. Hän voi siirtää motorisia ja kognitiivisia taitojaan kevyen musiikin instrumentin opiskeluun ja saa kosketuspintaa populaarimusiikin soittamiseen. Kokemukseni mukaan kevyen musiikin soittaminen antaa myös katarttisen kokemuksen ja toimii hyvänä vastapainona pääsoittimen opintojen ohella.

Ryhmässä oleminen voi parhaimmillaan olla turvallinen ympäristö, joka auttaa pääsemään parempiin oppimistuloksiin. Bändiytyminen on prosessi, joka tuo ihmiset joskus hyvinkin lähelle toisiaan. Sosiaalisesti turvallisessa ympäristössä, jossa virheet ja erehdykset hyväksytään osaksi oppimisprosessia ja jossa arviointi kohdistuu pääasiassa ponnisteluun ja yksilölliseen edistymiseen, opiskelijat ovat vapautuneempia kohtaamaan haasteita. Liittymistä (relatedness) sosiaaliseen ryhmään tai toiseen yksilöön pidetään uudemmassa motivaatiotutkimuksessa yhtenä kolmesta inhimillisestä perustarpeesta. Muina tarpeina pidetään kompetenssin ja autonomian tarpeita (Anttila, 98).

Joskus musiikin soittaminen saa aikaan flow-ilmion tyyppiseen kokemukseen. Flow- teoria (Mihaly Csikszentmihalyi 1990) mukaan on voimakkaasti sisäisesti motivoitunutta toimintaa, joka on riippumatonta ulkoisesta palkkioista tai sosiaalisista yllykkeistä. Se tuottaa tekijälleen emotionaalisia, positiivisia kokemuksia ja korkea aktiviteettitaso pysyy yllä käynnissä olevan toiminnan itsensä vuoksi, ilman ulkoisia kiihokkeita tai palkkioita. Flow on toki musiikin ammattiopiskelijoillakin harvinainen ilmiö mutta joskus havaittavissa. Opettamisessa flow-ilmion valtaan joutuu joskus kun tekee töitä hyvin respondeeraavan opiskelijan kanssa joka itsekin on innostunut asiasta.

Musiikin ryhmäopetus on pienryhmätyöskentelyä, jota voisi kuvata **yhteistoiminnalliseksi oppimiseksi** (Tynjälä 2002, 152). Tavoitteena on opetella joku musiikkikappale ja ryhmän jäsenillä on selkeä työnjako. He kuuntelevat kappaleen ja päättävät instrumenttijaon. He muodostavat yhdessä opiskeltavasta asiasta mahdollisimman samankaltaisen kuvan, yhteisen merkityksen. Musiikillisissa seikoissa on luonnollisesti useita tulkintamalleja mutta intrasubjektiivisuuden mallin mukaisesti henkilöiden välille muodostuu asiasta yhteisymmärrys.

Jotta ryhmätoiminta olisi onnistunutta on sille olemassa tiettyjä edellytyksiä (Johnson & Johnson 1989).

- 1) Ryhmän jäsenet tarvitsevat toisiaan, ryhmän jäsenten kesken on positiivinen riippuvuus.
- 2) Ryhmän jäsenet auttavat toisiaan, jakavat ja vaihtavat materiaaleja ja informaatiota keskenään sekä antavat palautetta ja kommentteja toisilleen.
- 3) Jokainen jäsen kantaa myös yksilöllistä vastuuta ja tuo oman panoksensa ryhmän yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

4) Sovitaan ryhmätoiminnan säännöistä koska ryhmän jäsenten sosiaaliset taidot vaihtelevat suuresti. Painotetaan toisten arvostamista, kuuntelua ja neuvottelua sekä harjoitellaan ristiriitatilanteiden ratkaisemista.

5) Ryhmän toimintaa itsearvioidaan.

Bändisoiton ryhmä toimii kokemukseni mukaan juuri näin. Jotta bändi olisi toimiva on tunnettava kollektiivista vastuuta. Bändi on niin huono kuin on huonoin soittaja mikä motivoi harjoittelemaan. Ryhmän jäsenet tarvitsevat toisiaan, esiintyä on hankalaa jos joku bändin jäsenistä puuttuu. Myös harjoitteluvaiheeseen liittyy tämä läsnäolon vaatimus. Jos ryhmä etenee harppauksen samalla kun joku jäsenistä on poissa joutuvat he palaamaan lähes lähtötilanteeseen seuraavalla kerralla odottaessaan poissaolleen jäsenen pääsyä samalle tasolle. He myös oppivat prosessin aikana auttamaan toisiaan ottamalla vertaisohjaajan roolin. He jakavat materiaalia keskenään (äänitteet, nuotit, sovitusediat jne.) ja oppivat kommentoimaan toistensa suorituksia. Itsearviointia suoritetaan äänittämällä harjoituksia ja kuuntelemalla niitä. Tällaisesta vastavuoroisesta opettamisesta (reciprocal teaching) puhuu Tynjäläkin kollaboratiivisen oppimisen sovelluksia ja menetelmiä käsitellessään (Tynjälä, 158).

Bändi on siis tiimi, joka toimii yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Pirnesin (1994) mukaan tiimi on ryhmä ihmisiä, jotka itsejohtoisesti, yhteisvastuullisesti, tiiviissä yhteistyössä suorittavat tiettyä työkokonaisuutta ja tiimin jäsenten erilaisuutta hyödyntäen pyrkivät yhteisiin arvopäämääriin ja tavoitteisiin yhteisten pelisääntöjen puitteissa. Tässä määritelmässä minua miellytti tiiminä toimimisen ajatus. Tiimin jäsenet tiedostavat heikkoutensa ja vahvuutensa ja osaavat hyödyntää erilaisuuden, kääntää heikkouden voitoksi.

5. POHDINTAA

Esitin työni alussa itselleni kysymyksiä, joihin nyt yritän vastata. Vastaukset muodostan sen materiaalin pohjalta, jonka olen opiskelijakyselyistä saanut sekä lähteenä käyttämäni kirjojen ja opettajakorkeakouluopintojeni tietoihin pohjaten. Työn tekeminen on ollut myös minulle prosessi, jonka aikana olen joutunut tarkentamaan ja uudelleenarvioimaan työmenetelmiäni. Ajatukseni musiikin ryhmäopetuksesta ovat tarkentuneet ja olen myös löytänyt uusia ideoita.

Musiikin teoriaa, historiaa ja säveltapailua opetetaan ryhmässä, jopa isoissa ryhmissä. Myös instrumenttididaktiikkaa kannattaa opettaa ryhmässä. Sen voimavarat antavat ryhmään osallistujille paljon uusia oivalluksia ja ongelmien ratkaiseminen on helppoa. Instrumenttiopetuksen suhteen asia ei ole niin helppo. Pääinstrumentin pitkälle viety hallinta on mielestäni käsityötaitetta, jota ei voi tehokkaasti oppia ryhmämuotoisessa opetuksessa. Sivuinstrumenttien opiskeluun ryhmäopetus taas mielestäni soveltuu erinomaisesti. Ryhmän tuki ja kollektiivinen vastuu motivoi yksittäistä oppijaa ja lopputuloksena soitettava matinea on hyvä palkinto ja luonnollinen päätös prosessille. Bändisoiton opiskelu on myös mielenkiintoinen prosessi ryhmädynaamisine ilmiöineen ja senpä vuoksi otinkin sen hankkeeni kohteeksi. Pianon vapaan säestyksen opetukseen soveltuu erinomaisesti pienryhmätyöskentely. Tällöin opettaja voi sopivaa materiaalia käyttämällä hödyntää opiskelijoiden potentiaalia sekä tuottaa yhdessäsoittamisen kokemuksia. Ryhmässä toimiminen vaatii sosiaalisten taitojen hallintaa ja näiden taitojen opettelu on paikallaan juuri ikänsä yksin harjoitelleille yhden instrumentin puurtajille.

Opiskelijakyselyn perusteella ryhmäopetus koetaan tukea antavana ja innostavana. Ryhmän jäsenten tuki ja kollektiivinen vastuu kannustaa opiskelemaan ja kehittämään taitoja. Toisilta ryhmän jäseniltä oppii uusia näkökulmia asioihin ja neuvojen kysyminen on helppoa. Sosiaaliset taidot lisääntyvät ja ryhmässä harjoitellaan myös esiintymistä. Palautteen saaminen on välitöntä ja toisten virheistä voi ottaa opiksi. Hyvä ilmapiiri kannustaa oppimaan ja suoriutuminen tapahtuu positiivisessa hengessä.

Ryhmäopetuksen negatiiviset puolet kyselyni pohjalta liittyvät sitoutumisen ongelmiin sekä eritasoisuuteen musiikillisessa osaamisessa ja omaksumisessa. Henkilökohtainen opetusaika tunnin aikana on vähäinen ja henkilökohtaiseen ohjaukseen käytetty aika koetaan olevan muilta pois. Odottelusta seuraa tuhautumista ja opettajan on hyvä aistia koska edettävä. Kuinka siis menetellä tilanteessa, jossa hitaampi oppija vaatii muiden aikaa? Mihin asti opettaja voi häneen keskittyä ja mitä keinoja olisi turhautumisen välttämiseksi?

Mielestäni opettajan on kannettava vastuu siitä, että ryhmän perustehtävä ja rajat määritellään. Hänen tulee myös huolehtia, että ryhmälle määritellyt rajat pitävät. Hän vastaa ryhmädynaamisista tapahtumista, turhaumien käsittelystä, oppimisen ongelmista, musiikillisista perusasioista jne. Opettajan rooli on antaa informaatiota ja ohjata, Hän voi myös käyttää ryhmän jäseniä vertaisohjaajina jolloin ajankäyttö tehostuu ja ryhmän jäsenet ottavat vastuuta ohjaamisesta.

Ryhmäopetuksessa on hyvä ylläpitää positiivista ilmapiiriä joka mahdollistaa parhaan mahdollisen oppimistuloksen. Anttilan mukaan didaktiset mallit pätevät vain myönteisessä oppitunti-ilmapiirissä. Sitoutumista tukee kannustava, myönteinen mutta realistinen palaute sekä vaatimustaso (Anttila 2004, 109).

Heterogeenisen ryhmän käsittely on opettajalle haasteellista. Bändin ohjaajana pyrin huomioimaan sen “heikoimman lenkin” ja tukemaan häntä ponnisteluisissa. Kokemukseni mukaan motivaatio-ongelmiin kannattaa puuttua nopeasti, jolloin mahdollinen kytevä kriisi voidaan ajoissa purkaa ja ristiriidat tulee käsiteltyä.

Hankkeeni ryhmäopetuksen parissa on avannut mieltäni ryhmäprosessien monisäikeisyydelle. Ryhmässä ja ryhmän jäsenten välisessä dynamiikassa on olemassa enemmän mahdollisuuksia kuin luulinkaan. Minun olisi ryhmän ohjaajana löydettävä nämä mahdollisuudet ja toimintani kautta pyrittävä ottamaan ne ryhmän käyttöön. Onnistuakseni tässä en niinkään tarvitse metodiarsenaalia vaan pedagogista sydäntä ja herkkyyttä lukea opiskelijoiden impulsseja. Uusien ryhmien kanssa tulen kokeilemaan systemaattisemmin vertaisohjaajan käyttöä ryhmässä. Yritän myöskin suunnitella erityisesti ryhmän alkuvaiheen siten, että alemman hierarkian opeteltavat asiat (soittimien käsittelyn perusteet) opeteltaisiin monipuolisemmin ja niin, ettei kukaan ryhmäläisistä joudu odottelemaan vuoroaan kovin pitkään. Ryhmän vaiheet, roolit ja strategiat ovat todella mielenkiintoisia ilmiöitä ja yritän ymmärtää niitä vuosi vuodelta paremmin. Samalla yritän auttaa ryhmää hyödyntämään voimavarojaan perustehtävänsä suorittamisessa hyvän oppimisilmapiirin vallitessa.

LÄHTEET

Anttila, M. 2004. Musiikkiopistopedagogiikan teoriaa ja käytäntöä. Joensuun yliopistopaino.

Csikszentmihalyi, M. 1990. Flow: The Psychology of Optimal Experience. New York: Harper & Row.

Heiskanen ja Hiisijärvi 2008. Vertaisryhmä ja sen ohjaaminen. Viitattu 15.2.2008.

<http://www.ela.fi/akatemia/ryhmienohjaaminen.php>.

Kauppila, R. 2000. Vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot. Ps-kustannus.

Kurkela, K. 1993. Mielen maisemat ja musiikki. Sibelius Akatemia/Tiedotus.

Niemistö, R. 2004. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot.

Pirnes, U. 1994. Kehittyvät tiimit. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Rainio & Helkama 1974. Sosiaalipsykologian oppikirja. Porvoo: WSOY.

Tuckman B. (1965) Developmental Sequences in Small Groups. Psychological Bulletin, vol 63. No. 6. 384-399.

Tynjälä, P. 2002. Oppiminen tiedon rakentamisena. Tampere: Tammer-Paino Oy.